

گزارش پیشرفت کار؛ دوره اول

انتقال تجربه

خرداد ۱۳۹۶

۲.....	پیشینه پروژه.....
۲.....	پروژه در یک نگاه.....
۳.....	برنامه زمانی پیش‌بینی شده برای پروژه ارتقای ظرفیت بازیگران کشاورزی پایدار.....
۵.....	ایده انتقال تجربه به استان‌های اصفهان و فارس.....
۶.....	نشست تهران و درآمدن تم‌ها.....
۸.....	ملاقات با دفتر تالاب، کارکنان جهاد و شرکت‌ها.....
۹.....	نشست دو روزه در تبریز.....
۱۰.....	روند نشست.....
۱۱.....	برنامه توافق شده.....
۱۲.....	ارزشیابی نشست دو روزه.....

پیشینه پروژه

همگام با فازهای پروژه کشاورزی پایدار، برنامه ظرفیت‌سازی برای عوامل و بازیگران فرایند استقرار کشاورزی پایدار نیز فازهای پیوسته‌ی خود را طی کرده است. در سال اول، این برنامه بیشتر معطوف به اعضای شرکت‌های مجری بود و کارگاه‌های آموزشی و بازنگری را برای آن‌ها در دستور کار خود قرار داد. روند اتفاقات در سال اول، برنامه‌ی سال دوم را به سمت فعالیت‌های مکمل با شرکت‌ها و به صورت متمرکزتر به سمت کارگاه‌های آموزشی برای کارکنان سطوح مختلف جهاد کشاورزی استان‌های آذربایجان غربی و شرقی سوق داد. حال که وارد سال سوم فرایند ارتقای ظرفیت حول کشاورزی پایدار شده‌ایم باز هم طبق روال سال‌های قبل تلاش بر این بوده که محتوا و روند برنامه مبتنی بر واقعیت‌های درون پروژه تدارک دیده شود.

به همین خاطر بر اساس بازخوردهای به دست آمده از دست اندرکاران پروژه در تهران و استان‌های آذربایجان شرقی و غربی، فعالیت‌هایی در چهار بخش برای ادامه برنامه ظرفیت‌سازی به شرح زیر تدارک دیده شده است:

۱- ارتقای ظرفیت شرکت‌های جدید به منظور آشنایی با رویکرد و روش‌شناسی مشارکتی و پیگیری اقدامات صورت گرفته توسط شرکت‌های مجری؛

۲- بهبود عملکرد شرکت‌های قدیمی با کمک ارزشیابی مشارکتی و تعریف اقدامات اصلاحی؛

۳- ارتقای ظرفیت گروهی از بازیگران مختلف برنامه کشاورزی پایدار به منظور توسعه دستاوردها و تجربیات طرح در حوضه آبریز دریاچه ارومیه (آموزش آموزشگران)؛

۴- انجام فعالیت‌های مشاوره‌ای و ظرفیت‌سازی برای پرسنل دفتر طرح و تسهیلگری برخی از کارگاه‌های مرتبط با پروژه از جمله انتقال تجربیات پروژه در سایر حوضه‌های آبریز کشور؛

این برنامه‌ها به طور موازی در طول سال جاری پیش‌بینی شده است. موازی بودن این برنامه‌ها فرصتی فراهم می‌کند تا اتصال و خط و ربط میان این جریان‌ها حفظ شود و بتوان جریان منسجمی از فرایند ارتقای ظرفیت را برای بازیگران مختلف پیش برد. روند زمان‌بندی هر یک از این فعالیت‌ها در جدول صفحه بعد ارائه شده است.

پروژه در یک نگاه

آن چه در دوره اخیر در پروژه انجام شده است عمدتاً مربوط به بخش انتقال تجربیات پروژه بوده است. نشست اولیه با نمایندگان از بازیگران مختلف برای همفکری اولیه درباره انتقال تجربه، پیگیری بازیگران برای نهایی شدن افرادی که درگیر این کار شوند، نشست‌های جداگانه با هر گروه از بازیگران و در نهایت نشست دو روزه مشترک با همه‌ی بازیگران انتقال تجربه برای دست یافتن به محتوا و برنامه‌ای مشترک از جمله فعالیت‌های صورت گرفته در این زمینه بوده است. همچنین در طول این مدت، پیگیری‌ها و گاه همفکری‌های غیرحضوری نیز با بازیگران صورت گرفته تا فرایند آماده شدن آن‌ها برای ارائه در اصفهان تسهیل شود.

در کنار این اقدامات، برنامه‌ریزی جزئی‌تر هر یک از بخش‌های پروژه و زمان‌بندی آن‌ها در کنار هم نیز صورت گرفته است و مقدمات اجرای سایر بخش‌های پروژه فراهم شده است. توضیح تفصیلی هر یک از بخش‌های پروژه در ادامه گزارش آمده است. بخش‌های چهارگانه پروژه بر اساس رنگی که در جدول زمان‌بندی به هر یک از آن‌ها اختصاص داده شده است، در گزارش ارائه می‌شوند.

برنامه زمانی پیش‌بینی شده برای پروژه ارتقای ظرفیت بازیگران کشاورزی پایدار

پروژه	ماه	خرداد			تیر			مرداد			شهریور			مهر			آبان			آذر			دی		
	هفته	۳	۴	۱	۲	۳	۴	۱	۲	۳	۴	۱	۲	۳	۴	۱	۲	۳	۴	۱	۲	۳	۴		
۱	انتقال تجربه		پیگیری کار تیم‌ها روی ارایه‌ها و متعاقباً انجام سفر اصفهان																						
۲	ارتقای ظرفیت شرکت‌های جدید		تحلیل وضعیت با بازیگران پروژه و طراحی برنامه			اجرای برنامه ارتقای ظرفیت			همراهی شرکت‌ها پس از اجرای برنامه ارتقای ظرفیت																
۳	ارزشیابی مشارکتی با شرکت‌های قدیمی		طراحی ارزشیابی مشارکتی			برنامه‌ریزی ارزشیابی مشارکتی			اجرای برنامه ارزشیابی مشارکتی			طراحی برنامه بهبود عملکرد با شرکت‌ها			اجرای برنامه بهبود عملکرد										
۴	آموزش آموزشگران		غربال شرکت‌کنندگان با کمک بازیگران پروژه			طراحی و برنامه‌ریزی دوره آموزش آموزشگران			برگزاری دوره‌های آموزش آموزشگران			همراهی آموزشگران در اجرای کارگاه توسطشان													

انتقال تجربه

ایده انتقال تجربه به استان‌های اصفهان و فارس

در پاییز ۱۳۹۵، اداره‌های محیط زیست استان‌های اصفهان و فارس از دفتر تالاب درخواست کردند که تجربه پروژه کشاورزی پایدار را در استان‌شان ارایه بدهد. طی مشورت‌هایی که در این رابطه بین دفتر تالاب و تیم تسهیل‌گری صورت گرفت، این ایده مطرح شد که برنامه‌ی این ارایه، متفاوت از روال‌های مرسوم ارایه گزارش پروژه در نظر گرفته شود و به بهانه‌ای برای یک کار جمعی میان بازیگران مختلف پروژه تبدیل شود، به نحوی که نمایندگانی از این بازیگران گرد هم آمده و درباره‌ی محتوا و شیوه ارایه همفکری و تقسیم کار کنند. بنابراین روند کلی که برای برنامه آماده‌سازی ارایه پیش‌بینی شد بدین ترتیب بود:

- (۱) جمع شدن تعداد محدودی از بازیگران برای همفکری درباره‌ی سرفصل‌های محتوایی ارایه
- (۲) کار هر گروه از بازیگران روی سرفصل‌های مربوط به خودش به صورت جداگانه
- (۳) تلفیق کار گروه‌ها در قالب یک تصویر مشترک از محتوا و شیوه‌های ارایه
- (۴) تیم‌بندی مختلط برای آماده‌سازی نهایی بخش‌های مختلف ارایه
- (۵) کار تیم‌های تشکیل شده روی هر بخش

با چنین روندی پیش‌بینی می‌شد که برنامه‌ی محتوایی و فرایندی ارایه و انتقال تجربه و نیز نقش افراد و بازیگران در آن مشخص شود و بتوان به طور نسبی ادعای یک ارایه تیمی و مشارکتی را نسبت به کار داشت.

نشست تهران و درآمدن تم‌ها

چهاردهم اسفند ماه ۱۳۹۵، شش نفر از بازیگران پروژه کشاورزی پایدار برای همفکری درباره‌ی ایده‌ی انتقال تجربه به استان‌های اصفهان و شیراز برای نشستی یک روزه در تهران جمع شدند:

- از دفتر تالاب: آقایان سلطانی و آهنگری، و خانم فلسفی؛
- از ترویج استان‌های آذربایجان غربی و شرقی: آقای همدست و خانم حیدرزاده؛
- از شرکت‌ها: آقایان حقی و شهاب‌آذر

پس از صحبت‌های کلی درباره‌ی ایده‌ی انتقال تجربه، در میان جمع حاضر بارش افکاری صورت گرفت حول این پرسش که «اگر قرار بود در فرصتی کوتاه چیزی درباره‌ی پروژه تعریف کنید، دوست داشتید به کدام جنبه‌ها و ویژگی‌های پروژه بپردازید؟». حاضرین از منظر خودشان کارتهایی نوشتند و موارد ثبت شده در جمع دسته‌بندی و عنوان‌بندی شدند. سپس عناوین به دست آمده در قالب شش تم کلی تنظیم شدند که بعدتر در همین قسمت خواهید دید.

در گام بعدی، جمع حاضر پیرامون این مسأله نظر دادند که برای آماده کردن هر تم، صلاح می‌دانند که کدام دسته از بازیگران دخیل باشند؟ توافق جمع در این رابطه نیز در جدول تم‌ها در زیر منعکس شده است.

تم‌ها و بازیگران ارائه‌دهنده‌ی آن‌ها به شرح زیر است (رنگ‌ها با کلید صفحه بعد مطابقت می‌کند):

- برنامه‌ریزی پایین به بالا ●●●
- چگونگی به جریان انداختن ظرفیت جامعه کشاورز برای همکاری ●●
- Context-specific – خاص بودن روندی که شکل می‌گیرد در هر موقعیت ●●
- همکاری بین بخشی و همکاری مردم و دولت ●●
- نقش و عملکرد شرکت‌ها ●●
- پویایی پروژه – فرایند تغییر در پروژه ●

در پایان نشست تهران، از هر دسته از بازیگران، افرادی برای برنامه‌ریزی تم‌های توافق شده پیشنهاد شدند که قرار شد نمایندگان هر دسته طی مذاکراتی با هم‌دسته‌های خود اسامی را نهایی کنند و تا ۱۳۹۶/۱/۱۵ طرح اولیه‌ای برای تم‌های مربوط به دسته‌ی خود آماده کنند.

برنامه‌ریزی پایین به بالا	
مردم-محور بودن پروژه	اهمیت و تأثیر شناخت شرایط محیطی
«اولویت جامعه محلی، اولویت من است»	شناخت کافی از شرایط منطقه از هدر رفتن منابع جلوگیری می‌کند
این پروژه مردم محور است و کیفی تا دولت محور و علمی و کمی	شرایط زمینه‌ای و پیرامونی برای اجرای پروژه – پیش‌نیازها
نباید شکل اصلی پروژه را عوض کرد	

چگونگی به جریان انداختن ظرفیت جامعه کشاورز برای همکاری			
ویژگی‌های رفتاری کمک‌کننده	ظرفیت همکاری جامعه کشاورز	تغییر نگرش کشاورزان	نقش رفتار و نگرش بیرونی در مشارکت جامعه کشاورز
لمس کردم اگر در یک فرایند کار مشترک به همه افراد ارزش و احترام گذاشته شود و صداقت باشد، یک همدلی و حس خوب برای خالصانه کار کردن به وجود می‌آید	با وجود تمام بی‌اعتمادی‌های قبلی، کشاورزان همیشه سعی می‌کنند از افرادی مثل شرکت‌ها که یک گام مثبت برای‌شان بر می‌دارند در بازدیدها و ... حمایت کنند	از طریق بالا بردن آگاهی جامعه محلی، می‌توان به مشارکت غیرقابل باور آن‌ها دست یافت	
صداقت در میدان عمل می‌تواند مهم‌ترین عامل باشد (کار برای مردم)	حس همکاری کشاورز وجود دارد		
پشتکار در میدان عمل راه‌گشا خواهد بود	برای جاب مشارکت جامعه محلی همیشه راهی هست		

Context-specific خاص بودن روندی که شکل می‌گیرد در هر موقعیت	
پرهیز از پیچیدن نسخه مشابه برای همه	روند/فرایند به اندازه هدف و نتیجه اهمیت دارد
نمی‌توان نسخه کلی حتی برای کشاورزان یک روستا پیچید	همیشه تنها دست یافتن به هدف غایی و مطلوب لذت‌بخش نیست بلکه نحوه پیمودن مسیر و به وجود آمدن تعلق می‌تواند کاتالیزور باشد

همکاری بین بخشی و همکاری مردم و دولت	
پروژه‌ای بین مردم و دولت	همکاری بین بخشی
مشارکت مردم و بخش دولتی تحت نام یک پروژه با اهداف گوناگون	همکاری بین بخشی جزء جدایی ناپذیر فعالیت‌ها حوزه منابع طبیعی است اما با توجه به بستر و شرایط موجود و گذر زمان زیادی لازم دارد
	رسیدن به نتیجه مستلزم همکاری بین بخش‌های مختلف است
	ضرورت شفاف بودن ماجرا برای همه بازیگران

نقش و عملکرد شرکت‌ها	
عملکرد شرکت‌ها (و سایر بازیگران)	
توانمندی شرکت‌های مجری (بخش غیر دولتی) واقعاً افزایش یافته است	
شرکت‌های مجری گاه‌ها در حد رفع تکلیف فعالیت داشتند و حتی برخی از بدنه دولتی	

پویایی پروژه – فرایند تغییر در پروژه		
پروژه را می‌توان بازبینی کرد	ماهیت پویای پروژه	تغییر در نگرش‌ها و رفتارها (فردی و سپس جمعی)
تغییر در اصالت پروژه از ابتدا به بعد	حرکت در مسیر پروژه احساس شد	می‌توان نگاه‌های تعصبی را شکست
جرات پیدا کردن برای شنیدن و گفتن انتقادات از سوی دیگران	آن‌چه بر اساس آزمون خطا تکامل پیدا کرده است	با گذشت زمان شاهد تغییر در نگرش و رفتار افراد درگیر پروژه هستیم و منجر به تغییر جمعی می‌شود

با هزینه اندک در برخی موقعیت‌ها کارهای بزرگی انجام گرفته است
کارهای بزرگ با هزینه‌های نسبتاً کم

دستر تالاب	
جهاد استان	
شرکت‌ها	
جهاد شهرستان	
کشاورزان	

ملاقات با دفتر تالاب، کارکنان جهاد و شرکت‌ها

طی هفته‌های پس از در آمدن تیم‌های ارایه اصفهان و شیراز در نشست تهران، تیم تسهیل‌گری در رابطه با برنامه ارایه کم و بیش با گروه‌های بازیگران در تماس بود اما به طور مشخص در سه مقطع، توافقات حاصل شده در تهران را به انحاء و با انگیزه‌های مختلف پیگیری کرد:

۱. با نیروهای دفتر تالاب جلسه‌ای در تهران برگزار شد تا فکری که درباره‌ی تیم‌های مربوط به خودشان کرده بودند را گفتگو و بر سر آن چه می‌توانند برای نشست دو روزه تبریز آماده کنند توافق کنیم؛
۲. با نمایندگان شرکت‌ها نشست یک روزه در تبریز برگزار کردیم، برای دیدن محتوا و روندی که بین خودشان تدارک دیده بودند، و منطبق کردن آن با تیم‌های توافق شده در تهران؛
۳. با کارکنان استانی و شهرستانی جهاد کشاورزی آذربایجان غربی و شرقی نشست نیم روزه در تبریز برگزار شد تا همکاران استانی درباره‌ی آن چه تا به حال در جمع چهار نفره‌ی دو استان انجام داده بودند ما را به روز کنند و همکاران شهرستان – با توجه به این که اولین جلسه‌ای بود که در این رابطه حضور داشتند – در جریان کلیت ماجرا قرار بگیرند. ضمناً کارهای بعدی این دوستان نیز توافق شد.

نشست دو روزه در تبریز

بعد از ملاقات‌هایی که به طور جداگانه با بازیگران انتقال تجربه انجام شده بود و پس از آن هر یک از بازیگران محتواهایی را برای ارایه خود آماده کرده بودند، نشست دو روزه تدارک دیده شد تا این محتواها کنار هم قرار گیرد و برنامه ارایه اصفهان مشخص شود. در این نشست که در تاریخ ۲۶ و ۲۷ اردیبهشت ۹۶ در شهر تبریز برگزار شد، ۱۷ نفر از بازیگران حضور داشتند. حاضرین این نشست عبارتند از:

اصغر همدست
کارشناس ترویج استان
آذربایجان شرقی

اتابک محمدی
کارشناس ترویج
استان آذربایجان
شرقی

ندا فلسفی
کارشناس فنی دفتر
طرح حفاظت از
تالاب‌های ایران

باقر طریقی
مسئول مرکز خدمات جهاد
چهاربورج شهرستان
میاندوآب

سید فرهاد درّی
کارشناس ترویج
جهاد کشاورزی
شهرستان عجب‌شیر

اسماعیل آهنگری
کارشناس فنی
استانی طرح حفاظت
از تالاب‌های ایران

لیلا احمدزاده
کارشناس ترویج جهاد
کشاورزی شهرستان
آذرشهر

بهروز خضرو
کارشناس ترویج
استان آذربایجان
غربی

نوروز شهمت آذر
شرکت مجتمع
کشاورزی پدیده سبز
آنیل

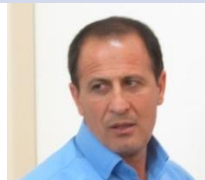
اکبر داراب زاده
کارشناس ترویج شهرستان
ارومیه

رقیه حیدرزاده
کارشناس ترویج
استان آذربایجان
غربی

سلمان قدرتی
شرکت یاشیل
چالیش

لطیف حقی
شرکت دانش پژوهان
سبزگستر ارومیه

حسنیه محمدی
کارشناس ترویج
جهاد کشاورزی
شهرستان ملکان

هاله طارم
شرکت یشیل اورمان
چی چست

ابوالفضل آبشت
مدیر ملی طرح
حفاظت از تالاب‌های
ایران

شهرام حسین
زادگان
شرکت ۱۹۳۸
شیستر

روند نشست

روز اول: سه‌شنبه ۱۳۹۶/۲/۲۶

- تکمیل و مرور جمعی مشق شب‌ها: قرار شده بود شرکت‌کنندگان تجارب خود را در قالب تم‌های توافق شده ثبت کرده و برای این نشست با خود بیاورند. در ابتدای برنامه فرصتی فراهم شد تا این «مشق‌شب‌ها» به روز رسانی شوند و شش سفره تم، حاوی کارت‌های بیان‌گر تجارب و داستان‌های مختلف بازیگران در جمع مرور شود.
- تیم‌سازی: برای کمک به انسجام تیمی جمع که تلفیقی از بازیگران مختلف بودند، تمرینی با مربع‌های قطعه شده به منظور تحلیل جنبه‌هایی از همکاری انجام شد.
- غربال کردن محتوای تم‌ها و مرور جمعی آن: محتوای هر یک از تم‌ها توسط بازیگران مربوط به آن بررسی و از نظر تکرار و مشابهت و اولویت، غربال شد. این غربال در جمع نیز مرور شد تا خط و ربط بین سرفصل‌های مختلف برای آرایه مشخص شود.
- گفتگو و توافق بر سر ترتیب تم‌ها: در پایان روز اول، شرکت‌کنندگان در قالب دو گروه به صورت موازی درباره روند محتوایی آرایه اصفهان ایده‌پردازی کردند و نمودار جریان خود را به جمع آرایه دادند.

روز دوم: چهارشنبه ۱۳۹۶/۲/۲۷

- رسیدن به یک روند محتوایی مشترک: بر اساس کار روز قبل، جمع بر سر روندی از آرایه محتوا به توافق رسید.
- گفتگو درباره سفر اصفهان: در حضور مدیر ملی پروژه تالاب، کمی درباره محدودیت‌های احتمالی تعداد مسافران و نکات دیگر تأثیرگذار بر سفر گفتگو شد.
- همفکری درباره خلأهای احتمالی محتوا: جمع حاضر سعی کرد با بررسی روندی که در ساعت قبلی مرتب شده بود، درباره موضوعاتی که احتمالاً جای‌شان در روند توافق شده آرایه خالی است همفکری کرده و چند مطلب تکمیلی اضافه کنند.
- اشکال آرایه: بارش افکاری درباره کلیه شیوه و روش‌های آرایه قابل استفاده برای روز آرایه اصفهان صورت گرفت.
- زمان‌بندی بخش‌ها و مشخص شدن مسئول آماده کردن هر بخش: با توجه به محتوای توافق شده در قسمت‌های قبل نشست، بخش‌های مختلف آرایه، زمان و مسئولین هر یک از این بخش‌ها مشخص شد.
- کار گروهی روی بخش‌های آرایه: تیم‌های تشکیل شده برای آماده کردن بخش‌های آرایه به طراحی بخش خود پرداختند، به نحوی که ریز محتوا، روش و تقسیم کار آرایه بخش‌شان معلوم شود.
- تیم‌سازی: در ادامه فعالیت‌هایی که برای انسجام تیمی تدارک دیده شده بود، تمرینی برای ساختن یک سوژه مشترک با شرکت‌کنندگان انجام و سپس تحلیل شد.
- تمرین آرایه: در پایان روز تیم‌ها دور هم جمع شدند و به ترتیب شمایی کلی از آرایه خود به انضمام روش آرایه‌شان را با جمع در میان گذاشتند.
- مشق شب تا اصفهان: کارهایی که از این زمان تا سفر اصفهان باید انجام شود در گروه‌ها گفتگو شد.
- ارزیابی این دو روز: نشست با ارزیابی شرکت‌کنندگان از نکات مثبت و منفی این برنامه دو روزه به پایان رسید، با این سؤال که این دو روز از چه لحاظ ارزید یا نیاززید.

برنامه توافق شده

یکی از خروجی‌های مهم این نشست، تصویر کلانی بود که از روند محتوایی ارایه اصفهان شکل گرفت و توافق شد. این تصویر نشان می‌دهد که روند محتوایی ارایه به شش بخش تقسیم شده و برای هر بخش معلوم شده است که سرفصل موضوعات، تیم ارایه‌دهنده، زمان تخمینی برای ارایه و روش‌های ارایه چیست. جزئیات مربوط به هر بخش که در اختیار حاضرین نشست نیز قرار گرفت، زیردستی هر تیم برای آماده شدن کارشان را تشکیل می‌دهد.

ارزشیابی نشست دو روزه

در پایان این دو روز، یکی از سوالاتی که روی میز تیم تسهیلگری قرار داشت، این بود که آیا روند پیش‌بینی شده برای آماده شدن بازیگران برای ارایه روند مناسبی بوده یا خیر و شرکت‌کنندگان این نوع از صرف وقت را چطور ارزشیابی می‌کنند؟ به همین خاطر در پایان نشست فرصتی فراهم شد تا بازخورد شرکت‌کنندگان در مورد این دو روز مطرح و ثبت شود. آن چه در ادامه آمده است، بازخورد شرکت‌کنندگان در مورد این نشست، و در ادامه نکات تیم تسهیلگری در این مورد است.

بازخوردهای شرکت‌کنندگان نشست دو روزه در پایان آن

این دو روز از چه لحاظ ارزیذ؟	برای آن که بیشتر بیارزد چه کار می‌توانستیم بکنیم؟
- ارزیذ، یکی دو ماه کار متفرقه با این دو روز متمرکز شد - شفاف‌سازی از کل داستان و ترکیب شدن وظایف - رسیدن به یک نقطه قابل ارایه - انتظار نداشتیم به این نقطه برسیم - ارتباط نزدیک‌تر با بازیگرانی که ۳ سال است در سطوح مختلف کار می‌کنیم - یک ماجرای وسیع بین‌بخشی از تهران تا این‌جا - انتقال تجربه بین دو استان نکته خوبی بود - حضور داوطلبانه داشتیم	- فشرده‌گی و سنگینی دو روز - اگر از اول چیزهایی را مشخص‌تر می‌کردیم شاید حجم کار این قدر فشرده نمی‌شد - کارگاه خیلی دیر تشکیل شد. اگر زودتر بود شاید نیاز به کارهای قبلی نبود - این‌که جلسه اول اسفند ماه با این جمع برگزار نشده بود ارتباط با کاغذها سخت‌تر می‌شد - به شرکت‌ها استرس وارد شد، بابت این همه وقتی که گذاشته بودند
پیشنهاد: ✓ این ارایه برای سایر شرکت‌ها انجام شود	

نکات تیم تسهیل‌گر درباره این نشست دو روزه

نکات مثبت	نکات منفی
- در کل به نظر می‌رسید نشست توانست به مقصود خود نایل شود. به تحریر درآوردن و طبقه‌بندی اتفاقات و تجارب شخصی، شناسایی هم‌پوشانی میان تجارب بازیگران مختلف، توافق بر سر چارچوب کلی برای ارایه، و ... شاید امری دست‌نیافتنی را تداعی می‌کرد، اما بالاخره اتفاق افتاد. - وصل شدن کارهای گروهی شرکت‌کنندگان این نشست دو روزه اتفاق خوبی بود، شاهدش هم در آمدن مشق‌شب‌های مشترک بود و نیز هم‌پوشانی بین مطالبی که با خود آورده بودند. - نشانه‌هایی دیده شد که به لحاظ تقویت سرمایه اجتماعی میان بازیگران مختلف امیدوارکننده بود.	- ریسک تقلیل وجود دارد، به عبارتی، همواره در معرض این تله هستیم که تجارب و داستان‌های واقعی میدانی و کاری را در نهایت در قالب چند نکته و سرفصل کلی و کلیشه‌ای خلاصه کنیم. - شاید روند کار و قسمت‌های مختلف نشست برای همه به یک میزان شفاف نشده بود. شاید می‌شد این نقیصه را به واسطه‌ی یک نمودار بصری رفع کرد.
سؤال: به این پرسش باید بعدها بازگردیم که آیا برای تدارک دیدن برنامه ارایه، آسان‌ترین مسیر را طی کردیم؟ از طرفی دیگر آیا چیزی از قلم نیفتاده است؟	